

Parlamentarisme andorrà al segle XX

(1866 a l'actualitat)

Anotacions

Pere CAVERO i MUÑOZ

Actualment, any 2018, hem assumit que el poder legislatiu, al món occidental, aprova el pressupost de l'Estat, aprova les lleis que han d'aplicar-se i controla l'acció del govern, entre d'altres funcions. A Europa, els organismes encarregats són els parlaments nacionals.

La reforma de 1866, posteriorment anomenada Nova Reforma, estableix uns canvis i unes premisses que dibuixen una nova situació del poder polític a Andorra.

- El cos electoral s'amplia als caps de casa.
- Separa el Consell General de l'administració comunal directa.
- Els Consellers Generals s'ocupen dels afers generals i globals del país. Els quatre Consellers Generals elegits a cada parròquia han d'estar al corrent dels afers parroquials, ergo hi intervenen de forma indirecta.

La reforma de 1866 converteix el Consell General en un esbós, en un preparlament, en què es palesen dos concepcions antagòniques d'Andorra: la conservadora i la progressista.

Aquesta situació es desenvolupa d'una forma tensa i violenta. Les parts recorreran als Coprínceps i aquests dibuixaran una nova estructura de l'administració andorrana. Una de les figures seran els Delegats Permanents, del bisbe el 1881, i del Copríncep Francès, el 1882. A posteriori nomenaran els Tribunals Superiors, el de la Mitra i el de Perpinyà, el 1888.

Els Coprínceps, que mantenen el seu poder, confirmen la presència dels Veguers. Així, a final del segle XIX i principi del segle XX, la situació és confusa mirada des de la perspectiva actual. Els Veguers legislen sobre l'ordre públic (premsa, 1919), són els caps de la policia. Els Delegats Permanents legislen sobre temes civils. La justícia (Tribunals Superiors, Tribunal de Corts...) marca els criteris i les pautes amb les seves sentències (jurisprudència...). D'altra banda, el Consell General legisla en temes de la terra i/o generals interiors.

El segle XX porta una sèrie de canvis (Fhasa, carreteres, guerres veïnes...) que signifiquen un augment de la població. Aquest augment incideix en els comportaments polítics i socials.

L'any 1933 és certament interessant. El poble ha sol·licitat l'exercici del sufragi universal masculí, que rebrà la resposta afirmativa del Consell General i posteriorment dels Delegats Permanents.

El Consell General arriba a legislar i a nomenar una comissió amb la finalitat de fer una constitució. El Tribunal de Corts acabarà destituint el Consell General i inhabilitarà la Sindicatura.

El juliol de 1933 hi ha noves eleccions. El Consell General que en resulta reconeix l'autoritat dels Coprínceps, que mantenen el poder i l'estructura dels seus serveis.

Una eina que els Coprínceps regulen entre 1933 i 1934 és el recurs en queixa, que pot paralitzar i revocar un acord del Consell General i els principals actors de la qual són els Delegats Permanents.

La Llei electoral és una de les normes bàsiques i fonamentals que permet l'elecció d'autoritats (Consell General i comuns). Una mostra d'aquesta importància és:

- L'any 1941 els Delegats Permanents anul·len el sufragi universal masculí. S'implementa el sufragi censatari de 1866.
- Poc després, el 1947, els Veguers restableixen el sufragi universal masculí a causa de la pressió de part de la població.

Els anys 60, el Consell General es reestructura (*informe Bedaux...*). Es nomenen les juntes (destaquen la Junta de Consellers Majors i la Junta de Consellers Delegats), que actuen, juntament amb la Sindicatura, com a executors de les decisions del Consell General.

El Consell General ha hagut de negociar sobre el tema de la radiodifusió amb els serveis dels Coprínceps i els concessionaris (el tema ha estat estudiat per Giral, també per Lluelles, que aviat publicarà el seu estudi).

La política electoral torna a estar present. Els Delegats Permanents legislen el sufragi actiu de la dona, el 1970, i el sufragi passiu, el 1973, en les eleccions dels Comuns i del Consell General.

El Decret dels Veguers sobre la residència dels estrangers, de 1975, suposarà un atzucac amb les competències del Consell General, i finalment un organisme mixt (Veguers-Consell General) establirà les quotes immigratòries. La situació palesa una confusió institucional.

L'atzucac institucional, detectat entre d'altres pel Subsíndic Marc Vila i Riba, tindrà com a resposta el Decret de reforma de les institucions, signat el 1981 i conegut com la *Reformeta*.

El decret presenta la creació d'un Consell Executiu i al capdavant un cap de Govern, que no té competències d'ordre públic, ni representació exterior, ni intervé en el món judicial. De fet és un executiu del Consell General.

El decret és signat pels Delegats Permanents i pels Veguers, especialment facultats per fer-ho. Lluny d'aclarir el panorama polític, resulta més complex.

A més, un Conseller General dimiteix per la signatura dels Veguers.

Aquesta situació, confusa i complexa, és objecte de l'atenció d'Europa.

- Acord d'Andorra amb la Comunitat Econòmica Europea de l'any 1990.
- Consell d'Europa: recomanacions per fer una constitució, de l'any 1990.
- Tribunal Europeu de Drets Humans, per l'afer *Drozdz i Janusek*, de l'any 1991.

I s'hi afegeix la demanda interior en què es reclama la sobirania popular.

Tot culmina amb la Constitució de 1993, mitjançant la qual, entre d'altres novetats, destaquen:

- La sobirania l'exerceix el Poble Andorrà.
- Aquesta es palesa en el poder legislatiu, centre de l'organigrama constitucional.
- La desaparició dels Delegats Permanents, dels Veguers i dels tribunals dels Coprínceps, que esdevenen caps d'Estat.

El Consell General es transforma en el parlament, fet que implica el reconeixement dels partits polítics i la importància de les eleccions.

Amb aquesta situació Andorra esdevé homologable amb Europa, a l'ensem que inicia els canvis propis i personals de la Constitució.

Pere Caveró i Muñoz,

historiador, professor i cap de la secció d'Història de la SAC